

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Triplici conclusione difficultas resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

D I S P U T A T I O S E C U N D A

239 sic potest esse principium actus virtutis, & sub-
jectum virtutis moralis elicivæ talis actus,
27. Objicies quartò: In ea solum potentia resi-
det virtus moralis, quæ potest attingere bonum
honestum: Sed appetitus sensitivus nequit hoc
bonum attingere; cum ejus objectum ad equa-
tum sit bonum sensibile corporeum, honesto
valde inferius, & ei sepe contrarium: Ergo virtus
moralis in appetitu sensitivo subjectari ne-
quit.

28. Respondeo concessa Majori, negando Minorem: quamvis enim appetitus rationalis per se
primo attingat bonum honestum in communi, &
immediate regulatum per rationem; appetitus
tamen sensitivus, ut actualiter motus à ratione
& voluntate, per quandam participationem rationis
atttingit bonum honestum in particulari,
& regulatum per cogitativam; illud enim non
est omnino extra lineam sensibilis & corporis,
quia licet sit bonum secundum rationem, non
tamen nisi ut participative ordo rationis in actu
sensitivo habetur; quo pacto induit rationem
boni corporis & sensitivis, cum non sit aliud
quam corpora & sensitivis conformitas hujus
actus cum actu rationis.

29. Objicies quintò, & simul instabis contra pre-
cedentem solutionem: Regula virtutis moralis
est prudentia: Sed appetitus sensitivus non re-
gulatur per prudentiam: Ergo non est subjectum
virtutis moralis. Minor probatur: Appetitus
sensitivus regulatur per apprehensionem sensus:
Sed in sensu non est prudentia: Ergo appetitus
sensitivus non regulatur per prudentiam. Major
pater, Minor probatur. Prudentia debet atten-
dere ad omnes circumstantias, & omnia quæ
possunt accidere, præcavere: Sed hoc repugnat
sensui: Ergo in eo prudentia esse nequit.

30. Respondeo non omnem actum virtutis regu-
laris immediatè per veram prudentiam, sed me-
diatè, quatenus intellectus per veram pruden-
tiā proponit objectum honestum sensu, & sensu
proponit appetitui bonum auditum ab in-
tellectu: unde non opus est quod sensus atten-
dat ad omnes circumstantias, sed hanç circum-
spectiōnē supponit factam ab intellectu. Si tam-
en velis dicere, quod sicut in appetitu est quæ-
dam libertas participata à voluntate, ita map-
prehensione sensitiva, per quam dirigitur, est
quædam veluti prudentia imperfecta, ab intel-
lectu participata, quæ plures circumstantias actus
ab appetitu eliciti potest attingere; nihil dices
à veritate, & à principiis supra statutis alienum.

A R T I C U L U S III.

Vtrum in voluntate ponenda sit virtus non so-
lum in ordine ad bonum supernaturale,
& bonum naturale alienum, sed
etiam in ordine ad bonum con-
naturale propriis suppositi?

Certum est apud omnes, virtutem non po-
ni in voluntate, nisi ad attingendum bonū
honestum & morale, seu communia cum ad re-
giam rationem & dictamen prudentia: sed cùm
tale bonum sit duplex, aliud supernaturale &
divinum, quod non potest cognosciri per lu-
men supernaturale, & aliud naturale, quod su-
peditur per conformitatem ad dictamen naturale

A intellectus & prudentia; & rursum naturale al-
liud de proprio illius suppositi in quo est vo-
luntas, cuiusmodi est moderatio propria
passionum; & aliud alienum, quale est radice
alteri quoā suum est; quarum Theologi, atque
in ordine ad quod bonum honestum ex aligna-
tissimis ponenda sit in voluntate virtus?

§ I.

Tripli conclusione difficultas risolvitur.

Dico primò, voluntarem indigere habitu vir-
tutis ad attingendum bonum supernaturale.
B Probatur breviter: Voluntas indiget virtute
ad attingendum objectum quod excedit pro-
portionem volentis: Sed bonum supernaturale
excedit proportionem volentis, quantum ad
speciem, cum illud sit supra totam speciem na-
turae humanae: Ergo voluntas indiget virtute
superadditam ad attingendum bonum divinum &
supernaturale, nimirum spe & charitate.

Dico secundò, requiri eriā in voluntate ha-
bitum virtutis ad attingendum prompte & faci-
liter bonum alienum, etiam naturale.

Probarū: Licet bonum alienum naturale, non
excedat proportionem voluntatis, quantu-
m ad speciem, sicut bonū supernaturale, oīm
tamen excedit, quantum ad individuum; quia
uniuersusque voluntas, hoc ipso quod est radica-
ta in hoc numero supposito, determinatur per
suam differentiam individualē ad bonum pro-
prij suppositi, juxta illud Philosophi: Amabile
bonum, unicunque vero proprium: Ergo voluntas
indiget habitu virtutis ad attingendum bonum
alienum, etiam naturale, ut creditoris, patris,
benefactoris, &c. Et ideo Theologi colloquunt
ea iustitiam, & ejus partes, non tantum subjectivas,
nimirum concurvantib[us] distributivam, legalem,
& epik[et]iam, sed etiam potentiales, ut
pietatem, gratitudinem, observantiam, religio-
nem, &c. Per quod excluditur error Flaminij,
qui lib. 2. de felicitate, non sine clementia no-
ta, auctus est dicere, Errorem maximum est, quod
Philosophi & Theologi arbitrantur, virtutes aliquas
morales esse in voluntate.

Dico tertio, voluntatem respectu proprii bo-
ni, saltem ordinis naturalis, non indigere virtute,
ac proinde omnes virtutes, respicientes hu-
mum modi bonitatem, residere contaxat in app-
petitu sensitivo. Ita communiter docent Thomistæ
contra Scotistas, & Patres Societatis, videlicet
turque hoc sententia esse expressæ Aristoteles,
& D. Thoma: Philosopher enim 3. Ethic. cap.
10. temperantiam & fortitudinem ponit in ap-
petitu sensitivo, solamque iustitiam collatam
voluntate. Idem clare docet S. Doctor quart. 1.
de virtutibus art. 5. ubi sic concludit: Sic ergo
dua virtutes sunt in voluntate sicut in subiecto secula-
ret charitas & iustitia, &c. Illas autem virtutes, quæ
circa passiones consistunt sicut fortitudo circa timores
& audacias, & temperantia circa concupiscentias,
oportet eadem ratione esse in appetitu sensitivo. Nec
oportet quod ratione ipsarum passionum sit aliqua vir-
tus in voluntate; quia bonum in ipsis passionibus est
quod est secundum rationem, & ad hoc naturaliter se
habet voluntas ex ratione ipsius potentie; cum si pro-
prium objectum voluntati. Quibus ultimis verbis
rationem fundamentalē nostrā conclusionis
insinuat. Nulla enim potentia eget habitu vir-
tutis ad attingendum objectum in ordine ad
quod

B virtutibus art. 5. ubi sic concludit: Sic ergo
dua virtutes sunt in voluntate sicut in subiecto secula-
ret charitas & iustitia, &c. Illas autem virtutes, quæ
circa passiones consistunt sicut fortitudo circa timores
& audacias, & temperantia circa concupiscentias,
oportet eadem ratione esse in appetitu sensitivo. Nec
oportet quod ratione ipsarum passionum sit aliqua vir-
tus in voluntate; quia bonum in ipsis passionibus est
quod est secundum rationem, & ad hoc naturaliter se
habet voluntas ex ratione ipsius potentie; cum si pro-
prium objectum voluntati. Quibus ultimis verbis
rationem fundamentalē nostrā conclusionis
insinuat. Nulla enim potentia eget habitu vir-
tutis ad attingendum objectum in ordine ad
quod

quod est per seipsum completa, determinata, & proportionata: Sed voluntas est completa, determinata, & proportionata ad attingendum bonum honestum proprij suppositi: Ergo non iudicet habitu virtutis ad illud attingendum. Major pater: habitus enim ad hoc tantum requiritur, ut potentiam ultimam compleat & determinet ad attingendum objectum, unde si potentia per seipsum est completa & proportionata, superflue in ea ponitur habitus. Minor vero probatur: Tum quia bonum honestum proprij supposito non excedit proportionem volentis, neque quantum ad speciem, cum sit ordinis naturalis, neque quantum ad individuum, cum non sit alienum, sed proprium suppositi appetitus. Tum etiam, quia sicut voluntas, ex quo est appetitus naturae rationalis, natura sua inclinatur & propendet in bonum ut sic, ideoque ad illud ut tale attingendum nulla ponitur virtus; ita ex quo est appetitus talis hominis, inclinatur ex se in bonum honestum talis suppositi: sicut enim differentia individualis contrahit voluntatem ut sit haec numero, ita & ejus inclinatio determinat ad bonum hujus suppositi.

Nec valet quod dicunt Adversarij, voluntatem esse quidem naturaliter completam, determinatam, & inclinatam ad bonum physicum proprii suppositi, non tamen ad bonum morale, seu honestum. Non valet, inquam, tum quia voluntas, cum sit inclinatio naturae rationalis, consequens cognitionem intellectivam, debet habere ex se vim proportionatam ad attingendum bonum proprii suppositi rationi consummum; sicut appetitus sensitivus ex eo quod est inclinatio naturae sensitivae, sequens cognitionem sensitivam, habet ex se vim completam & proportionatam ad attingendum bonum sensitibile seu delectabile proprii suppositi. Tum etiam quia, ut supra dicebamus, bonum morale & honestum proprii suppositi, non excedit virtutem volentis, neque quantum ad speciem, neque quantum ad individuum.

Addunt aliqui, quod sicut cogitativa ex coniunctione ad intellectum, & appetitus sensitivus ex coniunctione ad voluntatem, imperfectam vim quandam disciri endi, & modum aliquem libertatis participant: ita voluntas ex coniunctione quam habet cum intellectu, ut est regula humanorum actuum, mediante syndere, rectitudinem quandam naturalem sortitur, per quam inclinatio ejus naturalis ad bonum honestum iuvatur & completur. De quo videri possunt Salmanticenses hic disp. 2. dubio 3. §. 1. ubi hanc doctrinam suse ac eruditè expendunt.

Non magis juvat alia responso Adversarium, dicentium non sufficere ad hoc quod voluntas virtute non indigeat ad attingendum bonum honestum proprii suppositi, quod posse abi solute illud attingere, sed insuper requiri quod possit facile & delectabiliter in illud tendere: quamvis autem (inquit) voluntas ex natura sua habeat vim ad attingendum bonum proprium morale, non tamen facile & delectabiliter. Non magis, inquam, juvat haec responso: nam ratio adiusta probat, voluntatem posse attingere bonum honestum proprii suppositi, facile & delectabiliter; potentia enim proportionata & completa ad aliquod bonum, facile & delectabiliter ad illud tendit; quia difficultas non potest provenire nisi ex excessu & improprio obiecti cum potentia, vel quantum ad

speciem, vel quantum ad individuum; adeoque si voluntas sit completa & proportionata ex natura sua ad attingendum bonum honestum proprii suppositi, taleque bonum, neque quantum ad speciem, neque quantum ad individuum, proportionem voluntatis excedat, in supra offensum est, facile & delectabiliter illud attinger, rotaque difficultas, quae in hujus boni attingentia reperitur, se tenebit ex parte appetitus, in quo sunt immoderate passiones, electionem boni honesti impedites vel retardantes: unde in ipso quidem appetitu sensitivo ponenda sunt virtutes temperantiae & fortitudinis ad subjiciendas vel moderandas hujusmodi passiones, non vero in voluntate, in qua solum collocatur justitia, cum aliis virtutibus ei annexis, ad attingendum faciliter & delectabiliter bonum alienum, quod excedit proportionem voluntatis quantum ad individuum, ut in secunda conclusione declaravimus, & magis patet ex solutione argumentorum.

§. II.

Solvantur objectiones.

Obijecies primò: Intellectus ad quodcumque verum recte attingendum indiget habitu virtutis intellectualis, etiam ad ipsa prima principia, tam speculativa, quam practica; nam ad speculativa ponitur in illo habitus intelligentiae, & ad practica syndesis: Ergo etiam voluntas ad quodcumque bonum honestum recte attingendum, etiam ad bonum in communi, & ad bonum honestum proprii suppositi, indigebit habitu virtutis moralis.

Respondeo ex D. Thoma infra quest. 62. art. 37. 3. ad 1. & quest. 1. de virtutibus art. 5. ad 3. ne-gando consequiam, & paritatem: quia intellectus non est de se in actu primo completus ad cognoscendum, sed sicut indiget speciebus ad quamcumque cognitionem, etiam primorum principiorum, ita & habitu inclinante ad illam: voluntas vero non indiget habitu inclinante in bonum honestum in communi, aut etiam in bonum proprium, quia cum sit essentialiter appetitus rationalis, est ex se in actu primo inclinata respectu boni honesti in communi; & cum sit appetitus rationis talis suppositi, in bonum proprium illius naturaliter inclinatur.

Obijecies secundò: Ad omnem actum virtutis faciliter producendum ponit habitus in potentia illum elicente: Sed à voluntate procedunt plures actus virtutis circa bonum honestum proprii suppositi, ut cum quis eligit sumere cibum in debita quantitate & aliis circumstantiis: Ergo & virtutes circa tale bonum debent in ea collocari.

Confirmatur primò: Habitum acquiritur per actum repetitionem: Ergo repetitis actibus virtuosis voluntate circa proprium bonum, debet virtus generari.

Confirmatur secundò: Voluntas per actus virtuosos etiam circa bonum proprium, acquirit habitum virtutis: Ergo per virtuosos acquirit habitum virtutis. Consequentia patet, tum à paritate rationis: tum etiam quia contraria debent verari circa idem subiectum, atque adeo potentia, qua potest esse subiectum virtutis circa proprium bonum, etiam poterit esse subiectum contraria virtutis.

Tt 2

Ad

Tom. III.